

Суб'єкти міжнародного приватного права

План

1. Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права
2. Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права
3. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права

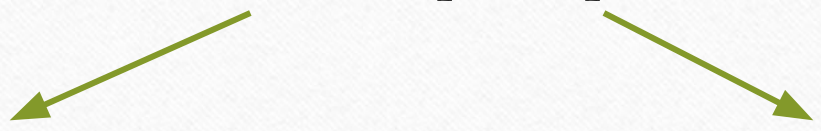
1. Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права

- Серед суб'єктів міжнародного приватного права (далі – МПП) значне місце посідають *фізичні особи* — громадяни та іноземці. У доктрині, законодавстві та практиці поняття «іноземець» об'єднує власне іноземних громадян (підданих), осіб без громадянства (апатридів), осіб з кількома громадянствами (біпатридів) та ін. У сучасних умовах до кола осіб, відносно яких діють норми МПП, з урахуванням особливостей їх правового становища належать також біженці, особи, яким надано політичний притулок, тощо. Норми МПП регулюють цивільні, сімейні, трудові, процесуальні права фізичних осіб, отож, ці особи наділяються певним правовим статусом у міжнародних приватноправових відносинах.

Правовий статус фізичних осіб як суб'єктів МПП — це сукупність усіх прав, свобод та обов'язків, що належать їм. Особливість правового статусу фізичної особи в МПП полягає у тому, що, перебуваючи в іншій державі, вона підпорядковується одночасно двом правовпорядкам,

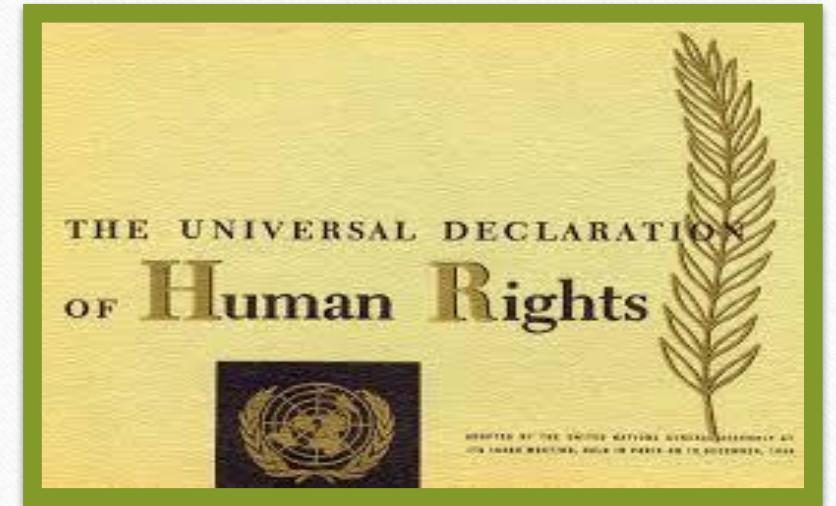

вітчизняному (закону громадянства (lex patriae))

закону постійного місця проживання (lex domicilii)

оскільки зберігає правовий зв'язок з державою свого громадянства чи постійного місця проживання, правовий статус громадянина своєї держави, користується її захистом, підкоряється її законам та правовпорядку держави перебування

Основоположне значення для визначення правового становища фізичних осіб мають загальновизнані принципи і норми міжнародного права стосовно прав та обов'язків людини, що містяться у:

1. Загальній декларації прав людини 1948 р.
2. Міжнародному пакті про громадянські і політичні права 1966 р.
3. Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. та інших.

Проте, як свідчить історія розвитку людства, правовий статус іноземців визнавався не завжди.

У римському праві іноземці не визнавалися суб'єктами права; іноземець був ворогом (*hostis*), що перебував поза охороною закону. Лише з 212 р. їм було надано статус *jus gentium*.

За часів феодалізму правове становище іноземців характеризувалося повною незабезпеченістю прав, фактичним безправ'ям.

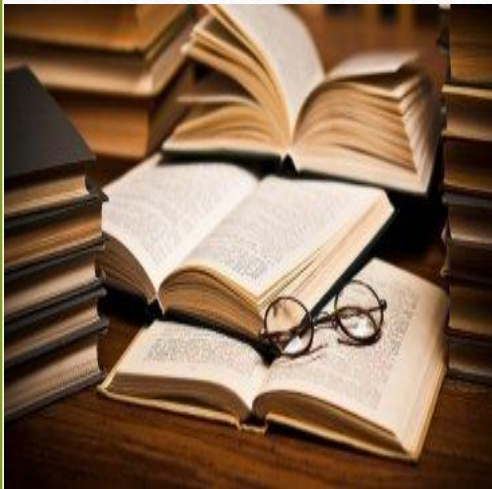
Французька революція XVIII ст. викликала зміни у становищі іноземців, проголосивши принципову рівність усіх перед законом та зрівнявши іноземців у правах з власними громадянами.

2. Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права

Юридичні особи визнавалися суб'єктами права ще за часів Давнього Риму і сьогодні цей правовий інститут використовується для оформлення колективних інтересів як у сфері підприємницької діяльності, так і з некомерційною метою.

Аналіз національного та зарубіжного законодавства дає змогу виокремити певні загальні уявлення, притаманні всім правовим системам. У загальному вигляді юридична особа визначається як організація чи установа, що виступає самотійним учасником цивільних правовідносин.

З положень чинних законодавчих актів, рішень судів та наукових доктрин виводяться такі ознаки юридичної особи:

незалежність існування юридичної особи від учасників, що входять до її складу

юридична особа володіє самостійною волею, яка не залежить від волі окремих осіб, що входять до неї

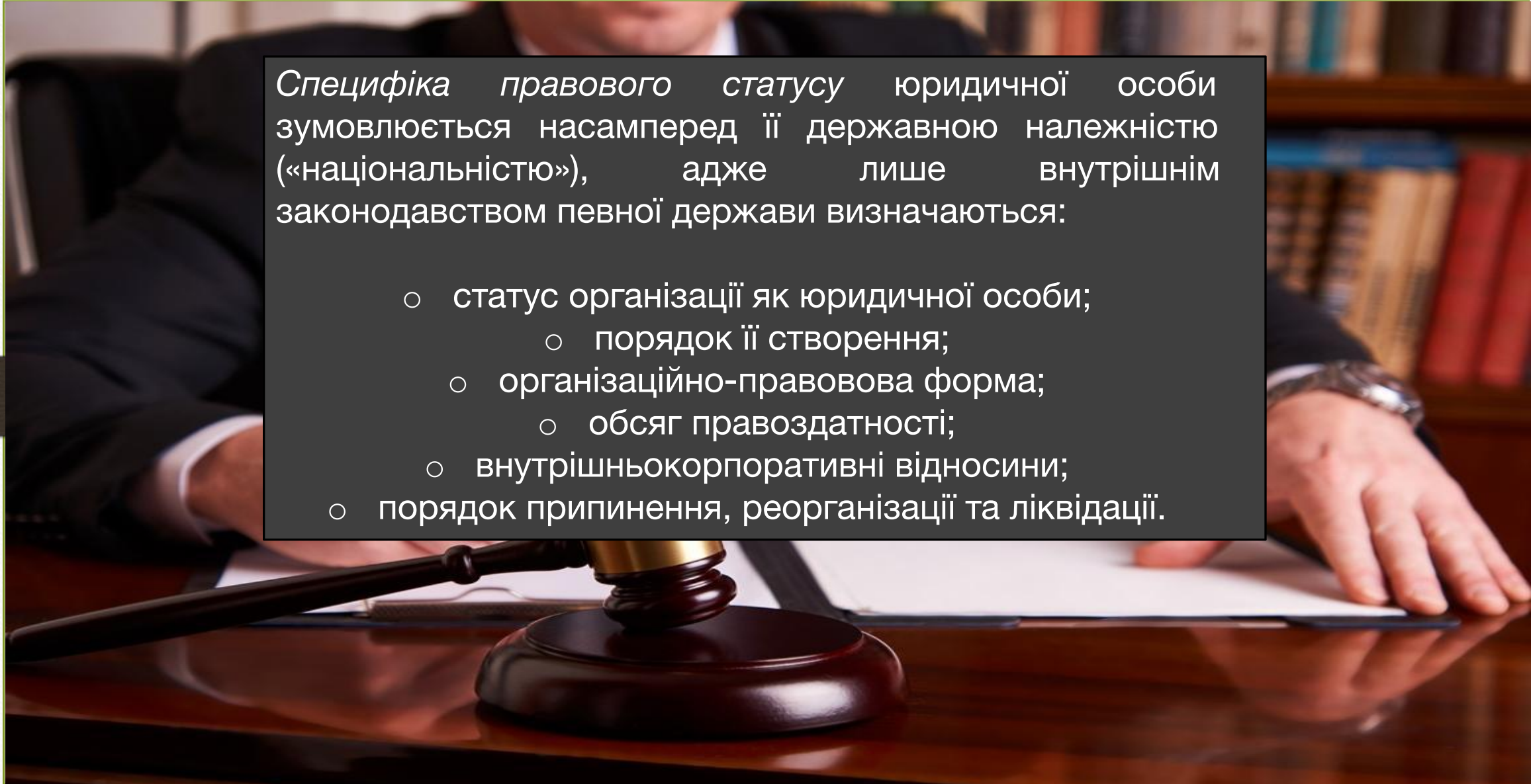
має майно, відокремлене від майна учасників

несе самостійну відповідальність за своїми зобов'язаннями майном, що їй належить

може вчинювати від свого імені правочини, що дозволені законом

має право позиватися та відповідати у суді від свого імені

Специфіка правового статусу юридичної особи зумовлюється насамперед її державною належністю («національністю»), адже лише внутрішнім законодавством певної держави визначаються:

- статус організації як юридичної особи;
 - порядок її створення;
- організаційно-правовою формою;
 - обсяг правоздатності;
- внутрішньокорпоративні відносини;
- порядок припинення, реорганізації та ліквідації.

Право, до якого відсилає колізійна норма, визначаючи статус юридичної особи, називають *особистим законом юридичної особи (lex societatis)*.

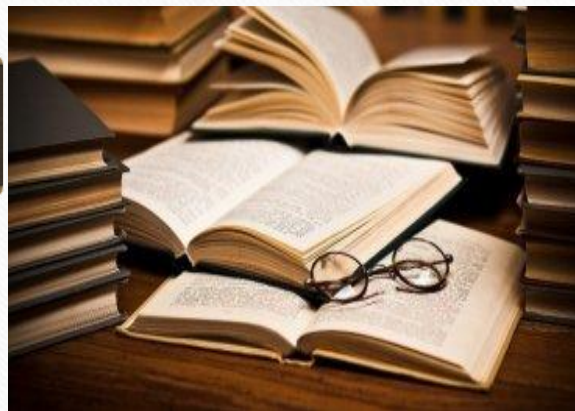

У цілому в світовій практиці існують декілька основних критеріїв, які дозволяють визначити особистий закон юридичної особи: за місцем створення (теорія інкорпорації), за місцем знаходження адміністративного центру (теорія осілості), за місцем її основної діяльності (теорія центру експлуатації) та за місцем, з якого здійснюється контроль за діяльністю юридичної особи (теорія контролю).

Теорія інкорпорації є найбільш поширеною в англо-американській системі права. Згідно з цією теорією особистим законом юридичної особи виступає право держави, де її засновано та зареєстровано її установчі документи.

Теорія осілості. За цією теорією особистим законом юридичної особи визнається закон місця знаходження її адміністративного центру. Як правило, статут юридичної особи містить вказівку на її місцезнаходження (юридичну адресу).

Теорія центру експлуатації. Відповідно до цієї теорії особистим законом юридичної особи вважається закон місця здійснення її основної діяльності. Як правило, країни, що розвиваються, зацікавлені у залученні іноземних інвестицій та встановленні контролю національних органів за такими юридичними особами.

Теорія контролю виходить з того, що особистим законом юридичної особи є закон тієї держави, з території якої контролюється її діяльність.

3. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права

У зовнішній сфері держава може виступати в різноманітних
видах відносин

її партнерами можуть бути інші держави та міжнародні організації (держава може укласти міжнародні угоди про надання та отримання позик, уступати території, здійснювати співробітництво в конкретних сферах, укласти військові та політичні союзи тощо)

держава може вступати в майнові відносини з іноземними юридичними та фізичними особами (наприклад, придбання земельних ділянок для розміщення посольських і консульських місій, надання в концесію ділянок надр для розроблення корисних копалин, передання в оренду будівель і споруд, придбання та продаж майна, надання позик і видання гарантій тощо)

Одні автори вважають державу особливим суб'єктом права, оскільки немає такого наддержавного органу, який би наділив її правами юридичної особи, і завдяки суверенітету вона виступає у відносинах, що регулюються нормами як міжнародного публічного права так і МПП

Інші додержуються точки зору, згідно з якою держава «розпадається» на дві особи. При цьому вважається, що держава діє не як дві особи (як «казна» — суб'єкт влади і як «купець» — суб'єкт цивільних правовідносин), а як суверен (носій верховної влади)

Імунітет — один з найстаріших інститутів міжнародного права. На першому етапі становлення цього інституту суди обґрунтовували право іноземної держави (суверена) на імунітет міжнародною ввічливістю (comitas gentium). Але вже на початку XIX ст. американські суди розглядали імунітет іноземної держави як сформований міжнародно-правовий звичай. До початку XX ст. імунітет держав вважався абсолютним, тобто держава користується всіма елементами даного інституту без обмежень, і ні за яких умов, крім згоди самої держави, на неї не може бути поширено іноземну юрисдикцію.

Але з часом багато країн прийняли спеціальне законодавство щодо імунітету іноземних держав, оскільки абсолютний імунітет став суперечити статусу держави, яка проводить активну зовнішньоекономічну діяльність (держави, яка веде торгівлю). Згідно із законодавством США, Великої Британії, Канади та багатьох країн ЄС судові органи у кожному конкретному випадку уповноважені вирішувати, чи поширюється імунітет на той або інший акт іноземної держави.

- Основним критерієм виступає розмежування функцій держави на публічно-правову та приватноправову, тобто в основі такого підходу лежить теорія функціонального імунітету.
- Вважається, що іноземна держава користується імунітетом тільки тоді, коли вона виконує суверенні дії, направляє дипломатичні делегації, відкриває консульства тощо.
- Якщо ж іноземна держава виконує дії комерційного характеру (*acta gestionis*), тобто веде торговельну діяльність (*de jure gestionis*) — укладає торговельні угоди, то вона імунітетом не користується.

У теорії та судовій практиці виокремлюють такі види

іmunітету держави

Іmunітет від дії законодавства іноземної держави забезпечується такими складовими частинами суверенітету, як незалежність і рівність держав.

Судовий іmunітет. У широкому розумінні цей вид іmunітету містить:

- іmunітет від пред'явлення позову в іноземному суді;
- іmunітет від попередніх дій;
- іmunітет від попереднього виконання рішення.

іmunітет від пред'явлення позову прийнято іменувати судовим іmunітетом у вузькому розумінні слова. Цей вид іmunітету означає насамперед непідсудність держави іноземному

іmunітет від попередніх дій. Відповідно до цього іmunітету суд, що розглядає приватноправовий спір за участю іноземної держави, не має права застосовувати будь-які заходи щодо попереднього забезпечення позову, оскільки вони мають

примусового виконання рішень іноземного суду.

Відносно держави та її власності не можуть бути застосовані будь-які примусові заходи щодо виконання іноземного (арбітражного) рішення органами цієї або будь-якої іншої іноземної

держави.

держави означає правовий режим недоторканності власності, що знаходиться на території іноземної держави. Юридичним змістом даного виду іmunітету є заборона звернення і примусового вилучення майна, що належить

Іmunітет угод держави.

Список використаної
літератури:

1. Про міжнародне приватне право: Закон України від 12.07.2018. // Відомості Верховної Ради України. - 2018. - № 2508-VIII.
2. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник / ред.: А. С. Довгерт, В. І. Кисіль. - К. : Алерта, 2012. - 376 с
3. Степанюк А. А. Міжнародне приватне право: підручник / А. А. Степанюк. - Х. : Кроссрод, 2008. - 696 с.
4. Міжнародне приватне право / за заг. ред.: В. М. Тайворонський, В. П. Жушман. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 368 с.
5. Міжнародне приватне право / за ред. С. Т. Кузьменко. - К. : Центр угб. л-ри, 2010. - 316 с